

СПРАВА «НУР АХМЕД ТА ІНШІ ПРОТИ УКРАЇНИ» (CASE OF NUR AHMED AND OTHERS v. UKRAINE)

(заява № 42779/12 та 5 інших)

Стислий виклад рішення від 18 червня 2020 року

Дев'ять заявників, громадян Сомалі, яких затримали у грудні 2011 року — січні 2012 року, тримали під вартою у відділах міліції до розгляду їх справ судом та поміщення до пунктів тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають на території України (далі — пункти тимчасового перебування). Заявники оскаржили своє затримання до суду.

До Європейського суду з прав людини (далі — Європейський суд) заявники скаржилися за пунктом 1 статті 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі — Конвенція) на незаконне затримання і поміщення їх до пунктів тимчасового перебування. Зокрема, другий — дев'ятий заявники скаржилися на незаконність їхнього затримання та тримання під вартою до ухвалення судом постанов про їхнє затримання. Крім того, усі дев'ять заявників скаржилися, що тримання їх у пунктах тимчасового перебування згідно з постановами суду не відповідали вимогам пункту 1 статті 5 Конвенції у зв'язку з відсутністю рішень про їх видворення, неможливість повернути їх до Сомалі (відсутність документів, що посвідчують особу, відсутність визнаної влади у Сомалі та співпраці між такою владою і українськими органами влади), а також непроведенням належним чином процедури їх видворення. До того ж перший, шостий — дев'ятий заявники скаржилися за пунктом 4 статті 5 Конвенції на недотримання їхнього права ініціювати судове провадження для встановлення законності тримання їх під вартою.

Розглянувши скарги другого — дев'ятого заявників на незаконне затримання та тримання під вартою до ухвалення судом постанов про затримання, Європейський суд зазначив, що проміжок часу між фактичним затриманням заявників та ухваленням постанов про затримання не був задокументований або засвідчений у жодний процесуальний спосіб більше ніж чотирнадцять годин, та констатував порушення пункту 1 статті 5 Конвенції.

Крім того, Європейський суд дійшов висновку про порушення пункту 1 статті 5 Конвенції щодо другого — п'ятого заявників у зв'язку з відсутністю законних підстав для затримання заявників, зокрема відповідного рішення суду або іншого органу про видворення заявників прийнято не було. Так само не було посилянь на жодне інше положення національного законодавства, яке б передбачало законні підстави для затримання заявників.

Також Європейський суд вказав, що оскільки шостому, сьомому та дев'ятому заявникам було надано додатковий захист 10 серпня 2012 року, 05 листопада 2012 року та 22 травня 2012 року відповідно, у зв'язку з чим їх видворення заборонялося, а звільнено їх було лише 17 жовтня 2012 року, 23 листопада 2012 року та 17 жовтня 2012 року відповідно, то в періоди між цими датами тримання заявників під вартою суперечило вимогам пункту 1 статті 5 Конвенції.

Щодо скарг першого, шостого — дев'ятого заявників за пунктом 4 статті 5 Конвенції Європейський суд зазначив, що їхні касаційні скарги були розглянуті Вищим адміністративним судом України лише у травні 2013 року — січні 2015 року, тобто через досить тривалий час після звільнення заявників у жовтні — грудні 2012 року. Європейський суд дійшов висновку, що незважаючи на оперативність розгляду справ заявників в апеляційному суді, провадження в цілому не було «оперативним» через тривалість розгляду у Вищому адміністративному суді України і той факт, що він не був завершений до звільнення заявників. Європейський суд констатував порушення пункту 4 статті 5 Конвенції щодо першого, шостого — дев'ятого заявників.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Вирішує об'єднати заяви;*

2. *Оголошує неприйнятними:* (i) скарги першого і восьмої заявників на те, що тримання їх під вартою на підставі постанов національного суду про затримання не відповідало пункту 1 статті 5 Конвенції, та (ii) скарги шостого, сьомого та дев'ятого заявників, що тримання їх під вартою на підставі постанов національного суду до 10 серпня, 05 листопада та 22 травня 2012 року відповідно не відповідало пункту 1 статті 5 Конвенції;

3. *Оголошує* решту скарг у заявах прийнятними;

4. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції щодо другого — дев'ятого заявників у зв'язку з відсутністю протоколів про їхнє затримання та триманням їх під вартою до ухвалення постанов суду про їхнє затримання;

5. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції щодо другого — п'ятого заявників у зв'язку з триманням їх під вартою на підставі постанов національного суду про їхнє затримання за відсутності рішення про їхнє видворення;

6. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 5 Конвенції щодо шостого заявника у зв'язку з триманням його під вартою з 10 серпня до 17 жовтня 2012 року, щодо сьомого заявника у зв'язку з триманням його під вартою з 05 до 23 листопада та щодо дев'ятого заявника у зв'язку з триманням його під вартою з 22 травня до 17 жовтня 2012 року;

7. *Постановляє*, що було порушено пункт 4 статті 5 Конвенції щодо першого та шостого — дев'ятого заявників».